

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות

פרשת תזריע חלק כב שיחה ב.

אלשיך ריש פרשתינו. ובזה מצאנו ראינו טוב טעם אל תואר אדם האמור אצל נגעים. אדם כי יהיה בעור בשרו וכו'. כמאמרם ז"ל (ע"ג ג') אתם כו'. ואין מכחישי ה' קרויים אדם. רק שלומי אמוני ישראל. כי הוא למעלה מתואר אנוש או גבר או איש. ואיך יכנהו הכתוב על איש צרוע אשר הוא טמא ונמאס. אך אין זה כ"א שכח טומאת עון אשר חטא על הנפש הוא המתראה. ע"כ במכחישי ה' אשר עיקרן טומאה אין כח טומאת העון עושה בהם רושם כי מין במינו אינו חוצץ. ואף גם בישראל עצמן אין רישומן של כחות הטומאה ניכר אם לא בזמן אשר היו שלמים וטובים שהיתה קדושתן דוחה הטומאה חוצה מה שאין כן בזמן הזה ומה גם לרז"ל (ויקרא פ' י"ו) שאמרו כי בא הצרעת על לשון הרע. ומה היה כי בימים הראשונים אשר היו טובים בני אדם מאלה היה במ נגע צרעת. ועתה שרבו כמו רבו מספרי לשון הרע יהיו נקיים. אך הוא הטעם כי בזמן שנתמעטה הקדושה כי פסו אמונים מבני אדם. לא תגעל נפשם כח טומאתם להראות החוצה בעור הבשר בלבד. וז"א אדם שהוא תואר המשובח שבתוארים כמדובר. וז"א והיה בעור בשרו לנגע צרעת. לומר מי שהוא אדם שהוא מהשלימים. אני או' כי יהיה בעור בשרו שאת וכו'. כי הלא למה שיהיה בעור בשרו של אדם החשוב הנזכר יהיה לנגע צרעת. כלומר שאלו היה בבלתי כשר לא היה רושם עונו ניכר בעור בשרו. וגם לכלל רז"ל (מגילה י') האומרי' שכל מקום שנאמר והיה הוא שמחה. ירמוז באומרו והיה כי שמחה תחשב לו. שעשה העון רושם בו כי קדוש הוא והטומאה חוצה בעור. וגם שע"י כן ישוב ויתרפא. וגם ידוקדק אומרו בעור בשרו בדרך הזה כאשר יבא בס"ד:

(1 פרשתינו יג, ב.) אֵלֶם כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר־בְּשָׂרוֹ שָׂאֵת אוֹ־סַפֹּחַת אוֹ בְּהֶרֶת וְהָיָה בְּעוֹר־בְּשָׂרוֹ לִנְגַע צָרְעַת וְהוּכָא אֶל־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל־אַתָּה מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים:

(2 זהר חלק ג חז עמוד א.) תאנא בכמה דרגין אתקרי בר נש: אדם, גבר, אנוש, איש. גדול שבכלם אדם. (משום) דקתיב, (בראשית א': כ"ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. וקתיב (בראשית ט': ו') כִּי בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. וְלֹא קתיב, גבר, אנוש, איש.

ספר הערכים חב"ד כרך א ערך אדם סעיף ט. בד' תוארים נקרא האדם: אדם איש גבר ואנוש. שם הכי נעלה שבהם הוא אדם, להיותו שם המעלה, כנ"ל סעיף ח'. (והוא שם ישראל כמאמר רז"ל אתם קרויים אדם). למטה ממנו שם איש, למטה ממנו - שם גבר, והפחות שבכולם הוא שם אנוש, דשם אנוש מורה על הקוטן ושפלות המהות.

(3 זהר שם.) אמר רבי יהודה, אי הָכִי, וְהָא קתיב (ויקרא א': ב') אָדָם כִּי יִקְרִיב מִקָּדָשׁ לִי. (ולא גבר, אנוש, איש) מאן פְּעִי לְמִקְרַב קִרְבָּנָא. מאן דְּאִיהוּ חֲטָאָה וקתיב אָדָם. אמר רבי יצחק תא חזי, קיומא דְּעֵלְמָא דְּעֵלְאִין וּתְמָאִין, הוּא קִרְבָּנָא. נִיחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמֵאֵן אֶתְחַזֵּי לְמִקְרַב קְמִיָּה הָאִי נִיחָא, הָאִי אוֹמֵר הָאִי אָדָם, דְּנִקְרָא מְפֻלָּא. אָמַר לִיה אִי הָכִי, הָא קתיב, אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לִנְגַע צָרְעַת. אָמַר לִיה, לְהָאִי פְּעִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַבְּרָא נְתִיר מְפֻלָּא, דְּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּדִרְגָּא עֲלָאָה דְּכָלְהוּ, לֹא לִיתִּיב הָכִי.

לקוטי תורה פרשתינו כב עמוד ב. אדם כי יהיה בעור בשרו. אדם הוא במדרגה גדולה לפי שהוא שלימו דכולא. פ' מפני שהוא כלול מכל הבחי' חו"ג ורחמים וכל המדות והנהגות השייכות במי שהוא שליט ומושל בעולם משא"כ מי שהוא דבוק לבחי' א' בלבד או שתיים אינו נק' אדם כמו משה האיש איש האלקים אע"פ שבחי' משה למעלה מעלה מ"מ בחי' אדם למעלה הימנו כמ"ש בזהר פ' תזריע דמ"ח ע"א והיינו מפני היות בו כל הדברים כו' ויוכל להעלות למעלה בעניניו ומעשיו. ולהשפיל למטה וכל העולם תלוי בו (וע' ר"פ משפטים דצ"ד סע"ב. ובמדרש ויקרא רבה ר"פ ב' ובקהלת ע"פ אדם אחד מאלף מצאתי אדם זה משה שבא לאלף דור כו') והנה אדם הזה כשמוכשרין מעשיו ותיקן כל הדברים והבחי' שלמעלה יוכל להיות עדיין בעור בשרו בחי' התחתונה שבו לא נתברר הרע והפסולת ממנו ונולדים סימנים בגשמיות בבשרו שלא כדרך הטבע והם הנגעים שאינם מליחות המצויים כמ"ש הרמב"ם שמצות נגעים אינו נהוג בזמנו זה אחר החורבן מפני שאינו מצויין כלל שיהי' שינוי בבשר עצמו בלא שום ליחה שהרי הוא כמראה החמה עמוקה מן הצל וכו' אך מעשה נסים הם מפני שברוחניות בעבודת ה' תיקן במעשיו ובירר הרע מן הטוב בכל הדברים רק פסולת שבסוף לבושיו עדיין לא נתברר לכן נולדו בבשרו וגם נגעים דברים גבוהים הן שאינו נק' טמא עד שיקראנו הכהן טמא וכשעדיין לא קרא לו שם טמא אין הנגעים בכלל טומאה אלא אדרבה הם אורות עליונים רק שהם דינא קשיא דקדושה כדאיתא בע"ח ע"ש (ועיין בהרמ"ז ס"פ תזריע במ"ש והבן ענין גדול שאין טומאות הצרעת ככל שאר טומאות כו' ע"ש) והובא אל אהרן הכהן שנתעלים ע"י הכהן שהוא חסד עילאה דרועא ימינא ויוכל להמתיק דינים כשאומר טהור מתטהרים הנגעים ונהפכו לטוב גמור ויש נגעים שלא יוכל הכהן להעלותם ולהמתיק ולכן אין נגעים נהוג בזמנו זה דהיינו שאין מצויים בבני אדם מפני שהם מורים על התבררות הרע מן פנימיות הגוף ונפש רק בחיצוניות וזהו אינו בנמצא אצלנו שאף הצדיק והטוב עדיין הרע קצת בפנימיות וד"ל (וע' מ"ש בפי' מקץ סד"ה כי אתה נרי ועיין בסש"ב ח"א פרק י"ד):

הגהות לשם באור התורה ויקרא חלק א עמוד רנב. ללקו"ת פ' תזריע אדם כי יהי' בעור בשרו, אדם גבוה מאיש בזח"ב ר"פ משפטים צ"ד ב' משמע שיש לו נשמה מחכמה דאצי' ולמעלה מבחי' ויפח באפיו נשמת חיים ועמ"ש בד"ה ואלה המשפטים בענין זרע אדם וזרע בהמה ומש"ש בהגהות בענין אדם אחד מאלף מצאתי

ואפ"ל ע"ד א"ת בנייך אלא בונייך בניך בינה בן י"ה אכן בוניך מחכמה אבניה ברזל א"ת אבניה אלא בונה ברזל הפך ד' מראות נגעים שהם ג"כ ברזל דקליפה נגד בלהה רחל כו' וגם והבית בהבנותו בנין עיר אלקינו אבא יסד ברתא לכן מבחי' בוניך נמשך זרב שלום. וזהו"ע אדם אדמה לעליון כו' דשלטנותיה בעור בשרו עור בשר גידין ועצמות כו' הם חב"ד חג"ת נהי"מ, ואדם אין צדיק בארץ אשר לא יחטא רק שהפסולת דוחה לחוץ, כמו איזו וולד שנגמרה שעריו וציפורניו כו', נגע דין קשיא ודוקא כשאומר הכהן טמא, כמו מקו השמאל נמשך יניקה וקו השמאל בעצמו עדיין קדש, רק שמשתלשל ע' זח"ב פקודי רכ"ד ב' גבי זהב התנופה וכמו שאמר יעקב בענין שתי אחיות שעתיד תורה לאוסרן עלי כשיומשך בבי"ע.

(4 פרשתינו יג, מז. פל'י אֲשֶׁר הִנֵּנִי כְּיִטְמָא טְמָא הָיָא בְּדָד יֵשֵׁב מְחוּץ לְמַחֲנֵה מוֹשֶׁבֹּוּ:

תורת כהנים. [יב] "בדד ישב" – אין לי אלא זה בלבד, מנין לרבות שאר המנוגעים? ת"ל "טמא בדד ישב". [יג] או מה זה מיוחד שבראשו נגעו אף אני אביא את הנתקים שבראשו נגעו, ומנין לרבות שאר המנוגעים? ת"ל "טמא בדד ישב". יכול יהיו שנים טמאים עמו? ת"ל "הוא בדד ישב" – אין שנים טמאים עמו. [יד] **"מחוץ למחנה" –** חוץ לשלש מחנות "מושבו" – מושבו טמא. מכאן אמרו: הטמא יושב תחת האילן והטהור עומד – טמא. הטהור יושב תחת האילן והטמא עומד – טהור. ואם ישב – טמא. וכן באבן המנוגעת – טהור, ואם הניחה הרי זה טמא ר' יוסי הגלילי אומר "מחוץ למחנה מושבו והבגד" – לימד על הבגדים שהם טעונים שילוח חוץ לשלש מחנות

רש"י ד"ה בדד ישב. שְׁלֹא יְהִי טְמָאִים יוֹשְׁבִין עִמּוֹ; וְאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ מַה נִּשְׁתַּנָּה מִשְׁאֵר טְמָאִים לִישֵׁב בְּדָד? הוֹאִיל וְהוּא הַבְּדִיל בְּלִשׁוֹן הָרַע בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, אִף הוּא יְבָדֵל (ערכין ט"ז): **מחוץ למחנה.** חוץ לְשִׁלוֹשׁ מִחֲנוֹת:

פסחים סז עמוד א. דתנא: "בְּדָד יֵשֵׁב" — לְבָדוּ יֵשֵׁב, שְׁלֹא יְהִי טְמָאִין אֲחֵרִים יוֹשְׁבִין עִמּוֹ. יִכּוֹל יְהוּ וְבֵין וְטְמָאִי מֵתִים מִשְׁתַּלְחִין לְמַחֲנֵה אֶחָת — תַּלְמוּד לומר: "וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מִחֲנֵיהֶם", לִיתֵּן מִחֲנֵה לָזֶה וּמִחֲנֵה לָזֶה, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

(5 נדרים סד עמוד ב. ותנא, ארבעה חשובין מת: עני, ומצורע, וסומא, ומי שאין לו פנים. עני — דקתיב: "כי מתו כל האנשים". מצורע — דקתיב: "אל נא תהי כמת".

וסומא — דכתיב: "במחשכים הושיבני כמתי עולם". ומי שאין לו בנים — דכתיב: "הבה לי בנים ואם אין מטה אֶנְכִי".

(6) לקוטי תורה שם. ראה הערה 3.

סד"ה אדם כי יהי' תרס"ו. וע"פ הנ"ל יובן מ"ש אדם כי יהי' בעור בשרו כו', דאדם הוא מדרי' היותר געלית והיינו בחי' האצי' שהוא בבחי' אדמה לעליון גם מצד הבלים כו'. ולמטה היינו בחי' נשמות דאצילות שנק' אדם. והנה אדם הזה כשמוכשרין מעשיו ותיקן כל הדברים כו' יכול להיות שבעור בשרו בחי' התחתונה שבו (חיצוניות דחיצוניות הכלים) עדיין לא נתברר הרע והפסולת ונולדים סימנים בגשמיות בבשרו שלא כדרך הטבע והם הנגעים שאינם מליחות המצוים וכמ"ש הרמב"ם סוף הל' טומאת צרעת דענין הנגעים הי' בדרך אות ופלא בישראל בכדי לתקנם כו', ובזה"ז אינו נוהג ענין הנגעים כי אין זה דבר מצוי, ודוקא במי שתיקן ובירר כל הרע בכל הדברים ורק בחיצוניותו לבד בסוף לבושו נמצא איזה פסולת לכן נולדו הנגעים בכדי לתקן ולברר גם סוף הלבושים כו', וזהו שאמר אדם כי יהי' בעור בשרו אדם דוקא שהוא מדרי' היותר נעלה שכבר תיקן הכלי יכול להיות בעור בשרו נגע צרעת בכדי לתקן גם החיצוניות כו', והתיקון הוא והובא אל הכהן כו', וי"ל ע"פ משנת"ל (ד"ה יוגש וד"ה יהודה אתה) דאהרן ממשיך בחי' אה"ר בנשמות, שזהו למעלה מאצילות, ובד"כ היא בחי' ההמשכה שבבחי' א"ס כו', לכן משם נמשך לתקן גם בחי' החיצוניות וסוף הלבושים כו'. וזהו אדם כי יהי' בעור בשרו אדם דוקא ורק בעור בשרו כו', והתיקון הוא והובא אל אהרן הכהן כו'.

אלשיך שם. ראה הערה 3.

(9) רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק טז הלכה י. הצרעת הוא שם האמור בשתפות כולל ענינים הרבה שאין דומין זה לזה. שֶׁהָיָה לָכֵן עוֹר הָאָדָם קְרוֹי צָרַעַת. ונפילת קצת שער הראש או הנקן קרוי צרעת. וישנוי עין הבגדים או הבתים קרוי צרעת. וזה השנוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה צרעת בשתפות השם אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא הנה בישאל כדי להזהירן מלשון הרע. שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו. אם חזר בו יטהר הבית. אם עמד ברשעו עד שהתמז הבית משתנן כלי העור שביטו שהוא יושב ושוכב עליהן. אם חזר בו יטהרו. ואם עמד ברשעו עד שישלפו משתנן הבגדים שעליו. אם חזר בו יטהרו ואם

עמד ברשעו עד שישלפו משתנה עורו ויצטרע ויהיה מבדל ומפרסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע. ועל ענין זה מזהיר בתורה ואומר (דברים כד ח) "השמר בנגע הצרעת" (דברים כד ט) "זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך". הרי הוא אומר התבוננו מה ארע למרים הנביאה שדברה באחיה שהיתה גדולה ממנו בשנים וגדלתו על ברקיה וספנה בעצמה להצילו מן הים והיא לא דברה בגנותו אלא טעמה שהשנותו לשאר נביאים והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו שנגאמר (במדבר יב ג) "והאיש משה ענו מאד" ואף על פי כן מיד נענשה בצרעת. קל וחמר לבני אדם הרשעים הסופשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות. לפיכך ראוי למי שרוצה לכון אחרותיו להתרחק מיישיבתו ומלדבר עמקו כדי שלא יתפס אדם ברשת רשעים וסכלותם. וזה דרך ושיבת הלצים הרשעים בתחלה מרבין בדברי הבאי פענן שנגאמר (קהלת ה ב) "נקול כסיל ברב דברים". ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים פענן שנגאמר (תהילים לא יט) "תאלמנה שפתי שֶׁקֶר הַדְּבָרוֹת עַל צִדִּיק עֵתָּק". ומתוך כך יהיה להו' הרגל לדבר בנביאים ולתת דפי בדבריהם פענן שנגאמר (דברי הימים ב לו טז) "ויהיו מלעבים במלאכי האלהים ובזוים דבריו ומתעצמים בנבאיו". ומתוך כך באין לדבר באלהים וכופרין בעקר פענן שנגאמר (מלכים ב יז ט) "וניתפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלהיהם". ונהי' הוא אומר (תהילים עג ט) "שתי בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ" מי גרם להם לשית בשמים פיהם ולשונם שהלכה תחלה בארץ. זו היא שיחת הרשעים שגורמת להו' ישיבת קרנות וישיבת כנסיות של עמי הארץ וישיבת פתי משתאות עם שומי שֶׁכֶר. אבל שיחת פשרי ישראל אינה אלא בדברי תורה וחקמה. לפיכך הקדוש ברוך הוא עוזר על ידן ומצפה אותן בה. שנגאמר (מלאכי ג טז) "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויפתח ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו": סליקו להו' הלכות טמאת צרעת

שם פרק יא הלכה ו. טהרת מצרע זו נוהגת בארץ ובחוצה לארץ. בפני הבית ושלל בפני הבית. וכהן שטמא מצוה לטהרו שנגאמר (ויקרא יג נט) "לטהרו או לטמאו". והכל פשרין לטהר את המצרע אפלו זב ואפלו טמא מת. ואין מצרע מטהר מצרע. ואין מטהרין שני מצרעין פאחת שאין עושין מצות חבילות:

פירוש המשניות להרמב"ם נגעים פרק יב משנה ה. ואמר אחר כן אם על של רשע כך על השרש אשר אומר

אותו שראיית הצרעת הנזכרת בתורה אמרו שהוא עונש בעבור לשון הרע כי יפרד מן האנשים וירחיקו אותו מהיזק לשונו ויתחילו בביתו ואם חזר בו מוטב ואם לא יבא במצעות והוא אמרו בכל מלאכת עור חזר בו מוטב ואם לאו יבא בבגד ואם לא חזר בו עדיין יבא לגופו ועל עור בשרו וזה על דרך המוסר והתוכחה הלא תרא' שהם דברים בלתי טבעיים ואינן חללים טבעיים בשום פנים לפי שהבגדים והבתים הם חומר דומם שלא יקרה בהן צרעת אלא בקריאת התורה על הדמיון אשר זכרנו וכן נגעי אדם תראה שישים הנתקים צרעת והוא חולי הנקרא חולי השועל ויטהר הצרעת כאשר הפך כולו לבן והוא תכלית הצרעת והיותר גדולה והיותר חזקה ואמנם הם עניינים תוריים לפי מה שזכרנו ולזה השרש נקרא רשע:

מורה נבוכים חלק ג פרק מז. אבל 'טומאת צרעת' כבר בארנו ענינה, וה'חכמים ז"ל' גם כן בארוהו והודיעונו אותו. והעיקר המוסכם עליו – שהוא עונש על 'לשון הרע' ושהשינוי ההוא יתחיל בכתלים; ואם עשה תשובה – הוא המכוון, ואם עמד במריו – יתפשט השינוי ההוא לכלי מטתו וכלי ביתו; ואם עמד במריו – יתפשט אל בגדיו ואחר כך לגופו. וזהו מופת מקובל באומה כמו 'מי שוטה'. ותועלת זאת האמונה מבוארת – מצורף אל היות הצרעת מתדבקת וכל בני אדם מואסים אותה ובדלים ממנה וכמעט שהוא בטבע. – אך היות טהרתה ב'עץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי צפרים' כבר נודע טעמו ב'מדרשות' ואמנם אינו נאות בכונתנו, ואני לא ידעתי עד היום טעם אחד מהם, ולא טעם 'עץ ארז ואזוב ושני תולעת' ב'פרה אדומה'; וכן 'אגודת אזוב' שמזים בה דם ה'פסח' אינו מוצא דבר שאסמוך עליו ביחוד אלה המינים.

לקוטי שיחות חלק יח עמוד 136. די נפק"מ (ע"ד ווי גערעט פריער בנוגע מרים) א מצב וואו ס'איז ניט שייך דער ענין פון מחוץ למחנה" (ווייל ס'איז ניטא די מציאות פון מחנה"), נאר בלויז דער בדד ישב", צי דאס איז מעכב ער זאל צוקומען לטהרתו [ועד"ז ביי מצורע מוסגר כנ"ל, אין א מצב וואו עס איז ניט שייך קיין מחוץ למחנה כנ"ל, צי די טעג פון בדד ישבי זיינען עולה בחשבון פון די שבעה ימים, איז לויט דער ערשטער סברא וויבאלד אז אויך דעמאלט איז ער ניט געווען אין מחנה זיינען זיי משלים די ז' ימים, לויט דער צווייטער סברא, דארף ער ווארטן ביז עס וועלן זיין מחנות אויף צו משלים זיין די שבעת ימים מחוץ למחנה

מושבבו"]. לויט דעם קומט אויס אז דאָס קען זיין נוגע איצט להלכה למעשה: דער דין איז אז טהרת מצורע זו נוהגת³⁵ בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית³⁶, ולפי"ז (לויט די דיעות אז דער דין און קדושת (מחנות ו) ירושלים איז יעצט ניט שייך) איז די שאלה אויב א מצורע קען קומען לטהרתו לאחר החורבן, אויב דער עיקר איז עס זאל זיין בדד ישב" ער זאל ניט זיין אין מחנה, איז דאָס גילטיק אויך בזמן הזה; אויב אבער מען דארף האָבן עס זאל זיין מחוץ למחנה מושבו", דעמאלט איז דאס ניט שייך לאחר החורבן. און אפילו את"ל אז וויבאלד די גאנצע מציאות פון מחנות איז ניטא (אויך בהתחלת זמן טומאתו), במילא דארף ביי אים ניט זיין לטהרתו - דער ענין פון מחוץ למחנה מושבו" בפועל איז מקום לשאלה הנ"ל אויב ער איז נטמא געווארן בזמן שבית המקדש קיים, ובתוך ימי טומאתו איז נחרב הבית וחרבה העיר צי ער קען קומען לידי טהרתו לאחר החורבן. וע"פ הנ"ל בנוגע צו מרים', קען מען ארויסלערנען אויך בנוגע צו יעדער מצורע אז ס'איז נוגע דער צד החיוב עס זאל זיין מחוץ למחנה מושבו", ובמילא דארף אויסקומען אז בשעת עס איז ניטא די מציאות פון מחנות, און עס קען ניט נתקיים ווערן דער חיוב פון מחוץ למחנה" מושבו", קען ער ניט קומען לטהרתו.

(³⁵) ל' הרמב"ם הל' טומאת צרעת פי"א ה"ו (וש"ג בכסף משנה), ובחינוך מצוה קסט: נוהגין דיני צרעת בזכרים ונקבות בכל זמן שיהיו כהנים ובקיאין רואין אותן כ"נ מדברי הרמב"ם ז"ל ואפילו שא"א כו'. וראה פיה"מ להרמב"ם נגעים בסופו. שאילת יעב"ץ שם סי' קלו קלז. העמק שאלה לשאלות פת בתחלתו. תורה שלימה ח"ט מילואים סח"י. ובכ"מ ואכ"מ.

(³⁶) אבל ראה רמב"ם הל' טומאת צרעת בסופן ד"אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא ה' בישראל" הובא בלקו"ת תזריע (כב, ב) ומפרש שמצות נגעים אינו נהוג בזמננו זה אחר החורבן מפני שאינן מצוין כלל אך מעשה נסים הם". .. עיי"ש. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 65 הערה 9 ובנסמן שם.

לקמן עמוד 72 הערה 36. פשטות לשון הרמב"ם בהל' טומאת צרעת שם, אינו ממנהגו של עולם", קאי על השינוי האמור בבגדים ובבתים", ועד"ז מוכן ממ"ש בפיה"מ שם כי הבגדים והבתים דוממים והשנוי הנוול בהם אינו צרעת אלא שהתורה קראתו כך" (וכן מפורש

ועל צרות העין דכתיב (ויקרא יד, לה) ובא אשר לו הבית [וגו'] ותנא דבי ר' ישמעאל מי שמיוחד ביתו לו.

(11 רמב"ם הלכות דעות פרק ז הלכה ג.) אָמְרוּ חֲכָמִים שְׁלֹשׁ עֲבָרוֹת נִפְרָעִין מִן הָאָדָם בְּעוֹלָם הַנֶּה וְאֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּגְלוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים. וְלִשְׁוֹן הָרַע כְּגֹדֶד כָּלָם. וְעוֹד אָמְרוּ חֲכָמִים כָּל הַמְסַפֵּר בְּלִשְׁוֹן הָרַע כְּאִלּוּ כּוֹפֵר בְּעֶקֶר. שְׁנָאֵמַר (תהילים יב ה) "אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשְׁוֹנָם נִגְבִּיר שְׁפָתֵינוּ אֶתְנוּ מִי אֲדוֹן לָנוּ". וְעוֹד אָמְרוּ חֲכָמִים שְׁלֹשָׁה לִשְׁוֹן הָרַע הוֹרְגָת. הָאוֹמְרוֹ. וְהַמְקַבְּלוֹ. וְזֶה שְׁאוֹמֵר עָלָיו. וְהַמְקַבְּלוֹ יוֹמֵר מִן הָאוֹמְרוֹ:

(13 ערכין שם. ראה הערה 10.)

(14 עקידה ר"פ מצורע.) אחר שמותר האדם משאר בעלי חיים סגלת דבורו. הנה ה' מהמחוייב אליו שלא יצא מדלתי שפתיו דבר רק במה שישמר לו הבדלו: הקודם הוא מבואר ממה שאמר הכתוב (בראשית ב') ויפח באפיו נשמת חיים וגו'. ותרגם אנקלום והות באדם לרוח ממללא ועם שזה יאמר בעצם וראשונה על הדבור הפנימי שהוא הכח המחשבי המיוחד אליו שעליו נקרא חי מדבר כלומר חי שכלי כענין אחת דבר אלהים (תלים ס"ב) דברתי אני עם לבי (קהלת א') וזולתם מ"מ הדבור החצוני הוא שותפו רעו ומליצו יצא לחוץ ידבר את אשר עם לבבו לזולתו אם על דרך השאלה או התשובה או על דרך הלמוד או ההגיה עד שעל כך הוכרח שיהי' מציאות הדבור והלשון מכלל הנבראים בששת ימי הבריאה בו ישתתפו קצתם לקצתם להודיע את אשר בלבבם וכמו שאמר. לאדם מערכי לב ומי' מענה לשון (משלי ט"ז) יאמר שכבר היה האדם בטבעו משכיל ומבין לערוך מערכי העניינים המחשביים אשר בלבב אמנם חיי' הית' לו למוד הלשון לשלמות שני בו יהיה שואל ומשיב באופן שישתלם בו מציאותו וכן אמר הנביא (ישעי' נ') יי' אלהים נתן לי לשון למודים לדעת לעות את יעף דבר. והכל אמרו (ב"ר פ' י"ח) שנברא העולם בלשון הקדש כי הוא הלשון הנברא במאמרו יתעל' ואשר בו השכיל לאדם וחוה לשמוע מפיו דבר ואשר בו ידברו איש את רעהו כמו שנתבאר במאמר (בראשית ב') לזאת יקרא אשה כי מאיש וגו' שער ח'. וממנו למדו הדורות הנמשכים אחרי כן להמציא הלשונות במספרם וכבר נתפאר על זה ה' יתעל' באומרו (שמות ג') מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש וגומר. ומהידוע כי החרש שאינו מדבר אינו מכלל האדם בכל משפטיו (תרומות פ"א) וזה לפי שהדבור הפנימי והחיצון הם

ברמב"ן עה"ת פרשתנו יג, מז. כלי יקר וספורנו שם. חינוך מצוה קעב, קעז). אבל בלקו"ת פרשתנו (כב, ב. הובא לקמן בפנים ס"ו) כתב גם על צרעת באדם שנולדו סימנים בגשמיות בבשרו שלא כדרך הטבע.. אך מעשה נסים הם", אבל גם ברמב"ם מובן, מכיוון שנגעי אדם באים על האדם בהמשך ולאחרי נגעי בתים ונגעי בגדים מוכח שסיבתם אינה טבעית. וכ"מ במו"נ שם. ולהעיר ממה שמסיים בפיה"מ שם וכן נגעי אדם .. אתה תראה שישים הנתקים צרעת והוא חולי ויטהר הצרעת כאשר הפך כולו לבן ואמנם הם .. ענינים תוריים" (וראה תרגום קאפח שם). ובכלי יקר שם וזהו בנין אב גם על נגעי הגוף שהם חוץ לטבע על צד העונש". וראה גם בחיי (שם, נח).

שם עמוד 75 הערה 53.) צ"ע אם הכוונה רק מפני זה (כי דינם שנוהגים גם שלא בזמן הבית (רמב"ם הל' טו"צ פי"א ה"ו)) - ואין כל מניעות, כהן מיוחד וכו'. וראה תו"ש (שמות מילואים סח"י) הדעות אם נגעים נוהגין בזה"ז והטעמים.

(10 ערכין טו עמוד ב.) אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר שנאמר (תהלים יב, ה) אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו.....תנא דבי רבי ישמעאל כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד שלש עבירות עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים כתיב הכא לשון מדברת גדולות וכתוב בעבודת כוכבים (שמות לב, לא) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה בגילוי עריות כתיב (בראשית לט, ט) ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת בשפיכות דמים כתיב (בראשית ד, יג) גדול עוני מנשוא א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת שוא ועל גילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל ועל צרות העין על לשון הרע דכתיב (תהלים קא, ה) מלשני בסתר רעהו אותו אצמית על שפיכות דמים דכתיב (שמואל ב ג, כט) ואל יכרת מבית יואב זב ומצורע וגו' ועל שבועת שוא דכתיב (מלכים ב ה, כג) ויאמר נעמן הואל קח ככרים וכת' (מלכים ב ה, כז) וצרעת נעמן תדבק בכ וגו' ועל גילוי עריות דכתיב (בראשית יב, יז) וינגע ה' את פרעה נגעים וגו' ועל גסות הרוח דכתיב (דברי הימים ב כ"ו, טז) ובחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעול בה' אלהיו (דברי הימים ב כ"ו, יט) והצרעת זרחה במצחו ועל הגזל דכתיב (ויקרא יד, לו) וצוה הכהן ופנו את הבית תנא הוא כונס ממון שאינו שלו יבא הכהן ויפזר ממנו

שותפים וקרובים חסרון האחד מעיד על חסרון השני בלי ספק והוא מה שאמר הכתוב מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח (איוב י"ב). כי הסרת השפה נמשכת מלקיחת הטעם הפנימי מהמדבר וההפך לב חכם ישכיל פיהו. (משלי ט"ז) והנה מזה יתחייב הנמשך שאם ישתמש האדם בזה הכח בדברים בלתי מיוחדים אליו הנה החטיא הכוונה והחליף השטה והוא כמעיד עדות שקר בעצמו והרי הוא כמי שנתן לו המלך לבוש מלכות להתפאר בו והלבישו לחמורו כי כן משפט האיש שנתן לו תפארת הלשון להשלים לו חסרונו מהענינים ההכרחיים ודרישת החכמות ודברי המוסר המיוחדים אליו והוא משתמש בו לדברים שאין בהם תועלת או שיזיקו ויפסידו שלמותו מהענינים הנרצים אל החומר לבדו מדרישת תאוותיו ובקשת פחיתותיו והרי הוא אצלו באמת נזם זהב באף חזיר ולזה היו מחכמי ישראל שנשתבחו (סוכה כ"ח). שלא שחו שיחה בטלה מעולם אשריהם ואשרי חלקם. עיין שם.

15) ד"ה לולב וערבה תרנ"ט. וידוע דהאורי' יש להם שרש ומקור מיוחד בפ"ע ולאשמהאור והגילוי נהווה גוף מציאות האותיות, אלא שיש אותיות בעצם הנפש שהנפש מלא אותיות ושם הוא שרש כל האותיות אלא שגילוי האותיות הוא ע"י האור והגילוי מהנפש אבל לא שמה הוא עצם מציאותן והתהוותן.

16) לקוטי שיחות חלק ו עמוד 115. אבער אחר כל זה, איז אויך דער שכל ניט מער ווי בחינת חי' אין נפש האדם; און דער עיקר מעלה פון סוג המדבר" (וואָס איז אויסגע- טיילט בתכלית פונעם סוג החי) דריקט זיך אויס אין דעם (שרש פון) כח הדיבור וואָס אין נפש, וואָס דעריבער ווערט דער מענטש אָנגערופן מיטן נאָמען מדבר" און ניט מיטן נאָמען משכיל" ...

דער ביאור אין דעם איז: די רוחניות" און פשיטות" וואָס איז דא אינעם מענטשן מצד זיין שכל וואָס גיט אים דעם כח צו אַרויסגיין פון הגדרות און קענען בוחר זיין וועלכן וועג ער וויל, אפילו אַזא וואָס איז ניט לויט זיין טבע (און אפילו ביז צו משנה זיין די טבע גופא) - איז עס אָבער אַזא פשיטות וואָס איז נאָך פאַרט פאַרבונדן מיט מציאות, וואָרומ אויך דאָס וואָס דער מענטש איז בוחר (מצד זיין. שכל) אין אַן ענין פון היפך טבע מדותיו, קומט דערפון, וואָס אַזוי איז מחייב די מציאות פון זיין פאַרשטאנד משא"כ אין דעם כח הדיבור", וויי באַלד

דער מענטש איז דא ניט מוגדר אין זיין אייגענער מציאות און ער קען ריידן מיט אַ זולת וואָרומ אָט די ניט הגדרה איז דאָך ניט פאַרבונדן מיט דער מציאות פון מענטשן (וואָרומ דער כח צו ריידן מיטן זולת קומט דאָך ניט פון דעם וואָס זיין מציאות איז מחייב צו פאַרנעמען זיך מיטן זולת, נאָך ווייל דער שרש פון כח הדיבור איז אין אַזא הויכן אָרט אין נפש וואו ס'איז ניטא קיין שום הגדרה אפילו ניט די וואָס טיילט אָפּ עס און דעם זולת) דעריבער דריקט זיך אויס אינעם כח הדיבור די אמיתית פון רוחניות און פשיטות הנפש.

לקוטי שיחות חלק כז עמוד 212. בשעת איינער רעדט ארויס בדיבור אַ זאך וואָס איז פאַרקערט פון דעם וואָס ער פילט און האַלט בלבו פנימה, דער- פילט ער בשעת מעשה אַ רגש פון אי מנוחה ביז אַ רגש פון בושה. ווייל כאטש דאס ריידן איז בלויז אַן ענין חיצוני, וויי באַלד אָבער אַז אַ מענטש איז במהותו אַ מדבר" (כמבואר בכ"מ), איז דעריי בער בהכרח אַז אַ זאך וואָס ער ברענגט ארויס אין דיבור זאָל אים אַנרירן און דערפאר מאַכט עס אים ענג" ווען ער זאָגט עפעס אַזוינס וואָס איז בסתירה צו דעם וואָס ער איז מרגיש בלבו.

17) סה"מ תרנ"ט עמוד ה. וכשם שבשכל מתוסף אור ע"י הדיבור כנ"ל, כמו"כ הוא במדות ג"כ. וכמו כשמדבר דברי אהבה עד"מ, שהדיבור מקבל אז ממדת האהבה שבנפשו, הנה אנו רואין שהדיבור מוסיף אור בהאהבה", שע"י שמדבר בה, מאיר בו האור האהבה ביותר ומתפעל ביותר בנפשו באהבה וחיבה להדבר ההוא. וכמו"כ במדת הגבורה והכעס, ע"י הדיבור מתוסף התפעלות הכעס והרוגז ביותר כו'. ולכן אי' בר"ח" 6 סגולה למדת הכעס, שבעת שכועס לא ידבר בעת ההיא, והוא מפני שע"י הדיבור מתוסף התפעלות הכעס ביותר, וכשאינו מדבר, אדרבא, משתכך התפעלות הכעס כו'. וכן הוא בכל המדות, כשאינם באים בדיבור, יתקטן ויתמעט התפעלות המדות, עד שמתעלמים לגמרי, ולהיפך, ע"י שבאים בדיבור, מתרבים ומתרחבים ביותר כו'. וכן בעבודה בתפלה, העיקר הוא הדיבור באותיות ותיבות...

18) בהעלותך יב, א. וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל- אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכֹּהֵן אֲשֶׁר לָקַח לִי-אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח:

רש"י ד"ה ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה, לפיכך הקדימה בתשובה, ומנין היתה יודעת מרים שפרש משה מן האשה? רבי נתן אומר מרים היתה צד צפורה בשעה שנאמר למשה אלך ומידד מתנבאים

במקנה, פִּינּוּן שְׁשֻׁמָּעָה צְפוּרָה, אִמְרָה אוֹי לְנִשְׁוֹתֶיהֶן שֶׁל אֱלֹהִים אִם הֵם נִזְקָקִים לְבֹוֹאָה, שְׁיִהְיוּ פּוֹרְשֵׁינָן מִנִּשְׁוֹתֶיהֶן כְּדֶרֶךְ שְׁפָרֵשׁ בְּעָלֵי מַמְנֵי, וּמִשָּׁם יִדְעָה מְרָם וְהַגִּידָה לְאַהֲרֹן; וּמָה מְרָם שֶׁלֹּא נִתְכַּנְּנָה לְגִנּוּתוֹ כִּי נִעֲנְשָׁה, קֵל וְחֶמֶר לְמִסְפַּר בְּגִנּוּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ (ספרי):

שולחן ערוך הרב או"ח סקנ"ו ט"י. הַמְרַגֵּל בְּחֲבֵרוֹ — עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֵאָמַר: "לֹא תִלֶּךְ רַכִּיל בְּעַמֶּךָ" (קדושים י"ט, ט"ז). אִיזְהוּ רַכִּיל? זֶה שֶׁטּוֹעֵן דְּבָרִים וְהוֹלֵךְ מִזֶּה לָזֶה וְאוֹמֵר: כִּי וְכִי אִמַּר פְּלוֹנִי, כִּי וְכִי שְׁמַעְתִּי עַל פְּלוֹנִי, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא אֵמֶת וְאֵינִי דְּבָרִים שֶׁל גִּנְאֵי כָלָל, וְגַם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי לֹא מִכְחִישָׁם כָּלָל — הֵרִי זֶה מִחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם, שְׁמִנָּה יוֹכֵל לְבֹא לְפָעֻמִּים לִידֵי שְׁפִיכַת דָּמִים, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ בְּמַעֲשֵׂה דֹוֹאָג עִם אַחִימֶלֶךְ (וּלְשׁוֹן הַפֶּסֶק מִשְׁנָה כִּי הוּא, שְׁרַכִּיל הֵנּוּ: הָאִמַּר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי אִמַּר עֲלִיד כִּי וְכִי אוֹ עֲשֵׂה לָךְ כִּי וְכִי כו'. וְזֶה לְשׁוֹן הַסֵּמ"ג שֵׁם: אִיזְהוּ רַכִּיל? הַמְגִּלָּה לְחֲבֵרוֹ דְּבָרִים שֶׁדָּבַר מִמֶּנּוּ אֶדָּם בְּסִתְרָה, וְהִבִּיא רָאָה מִהַמִּשְׁנָה פֶּרֶק ג' דְּסִנְהֶדְרִין וְהִגְמִרָא שֵׁם דָּף ל"א, א'. וְכֵן מִשְׁמַע בְּעֶרְוֶה סוֹף עֶרְוֶה לְשׁוֹן, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "לֹא תִלֶּךְ רַכִּיל" — תַּרְגּוּם יְרוּשְׁלָמִי "לִישְׁנָא תְּלִיתָאִי". וְעֵין פֶּרֶק ג' [דְּעֶרְכִּין] דָּף ט"ו ע"ב בְּגִמְרָא וּפְרַשׁ רִש"י ד"ה לִישְׁנָא תְּלִיתָאִי, וְהַתּוֹסְפוֹת שֵׁם פֶּרֶשׁוֹ בְּעֵינֵי אַחֵר, וּבִהְרָאב"ד בְּהַלְכוֹת דְּעוֹת רִישׁ פֶּרֶק ז' מִשְׁמַע כְּפָרוּשׁ רִש"י. וְכֵן מִשְׁמַע בְּמִדְרַשׁ רַבָּה רִישׁ פֶּרֶשׁתִּי אִמַּר).

וְהַמְקַבֵּל וְנִעֲנֵשׁ יוֹתֵר מִן הָאִמְרוֹ, אֲלֵא אִם כֵּן הוּא רוֹאָה דְּבָרִים הַנִּפְרָסִים. וּבִכְלָל לֹא זֶה הוּא לְשׁוֹן הָרַע, וְהוּא הַמִּסְפַּר בְּגִנּוּת חֲבֵרוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁאִמַּר אֵמֶת. וְאֶפְלוֹ אִמַּר: הִיכֵן מִצִּי אִיר תְּדִיר אִם לֹא בְּבֵית פְּלוֹנִי שְׁמַצִּי אֲצִלּוֹ בְּשֶׁר וְנִגִּים — הֵרִי זֶה לְשׁוֹן הָרַע אִם הוֹצִיאֻ בְּדֶרֶךְ לְשׁוֹן הָרַע, שְׁנִתְכַּנְּנָה לְגִנּוּת שֶׁהוּא בְּזוּלָלִי בְּשֶׁר לְמוֹ. אֲכַל הָאִמְרוֹ שֶׁקָּרַע עַל חֲבֵרוֹ — נִקְרָא מוֹצִיא שֵׁם רַע. וְעֵין פֶּרֶק ד' דְּקִתְּבוֹת דָּף מ"ו ע"א:

שם חו"מ הלכות אונאה סכ"ט. וְכֵן הַמְכַּנֶּה שֵׁם רַע לְחֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ הוּא רָגִיל בְּאוֹתוֹ כְּגוֹי וְאֵינּוּ מִתְבַּיֵּשׁ בּוֹ, אִם זֶה פְּנִינָתוֹ לְבִישׁוֹ — אֲסוּר מִשּׁוּם אוֹנָא דְּבָרִים. וְאִם בִּישׁוֹ בְּרָבִים — אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו — אֲסוּר מִשּׁוּם לְשׁוֹן הָרַע, אִם מִתְכַּנְּנָה לְגִנּוּתוֹ וּלְבִזּוּתוֹ. וּמֵאֵד מֵאֵד צָרִיךְ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לְבִישׁ שׁוּם אֶדָּם מִשְׁרָאֵל, בֵּין בְּדַבּוּר בֵּין בְּמַעֲשֵׂה. וְאֲפִלּוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה טוֹב וְעַל יְדֵי זֶה בָּאָה הַבִּשְׁתׁ לְחֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּאַחַד מִן הַחֲכָמִים שֶׁהֵנָּה רָגִיל לְהַשְׁלִיךְ מַעוֹת לְעֵנִי בֶּן טוֹבִים כָּל יוֹם בְּבִקְרַת הַשָּׁמַיִם בְּסִתְרָה אַחֲרֵי הַדָּלֶת שֶׁכְּשִׁיפְתָּח

הַדָּלֶת יִמְצָאֵם, פַּעַם אַחַת בְּקֹשׁ הָעֵנִי לִידַע מִי הַנּוֹתֵנָם שֵׁם וְהִלֵּךְ לְרֵאוֹת, וּבְרַח הַחֲכָם מִפְּנֵיו עַד תּוֹךְ כְּבִשְׁן הָאֵשׁ כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׁ הָעֵנִי, שְׁנִיחַ לוֹ לְאֶדָם לְהַפִּיל עֲצָמוֹ לְכַבֵּשׁ הָאֵשׁ וְאֵל יִלְבִּין פָּנָיו חֲבֵרוֹ בְּרָבִים, שְׁנֵאָמַר "הִיא מוֹצֵאת וְהִיא שְׁלֵקָה אֵל חֲמִיָּה לֵאמֹר לֵאשׁ אֲשֶׁר אֵלָה לוֹ אֲנִכִּי הִרָה", וְלֹא אִמְרָה לוֹ בְּפָרוּשׁ אֲלֵא בְּרָמִז, אִם יוֹדָה — יוֹדָה, וְאִם לֹא — לֹא תִפְרָסֶמוּ:

(19) לקוטי שיחות חלק יח עמוד 145. לַכֹּאֲרָה אִיז נִיט פֶּאָרשְׁטאַנדיק: אֵין וואָס אִיז טאַקע באַשטאַנען דער חטא פֿון מרים? דאַס וואָס זי האט גע- רעדט אויף משה'ן אודות האשה הכושית אשר לקח" - ועתה גרשה", אִיז דאָךְ דאַס געווען אַן אַמֶת, ער האָט דאָךְ אִיר מַגְרֵשׁ געווען און מַצְעַר געווען וכו'. אויך האט מרים נִיט גע- זוכט רִיידן שלעכטס אויף משה'ן - לֹא נִתְכוּנָה לְגִנּוּתוֹ. זי האט נאר נִיט געמאַכט אִיר אַפְשָׁאצונג פֿון מעלות משה, כִּל הַדְּרוֹשׁ (אַז זיי זיינען נאכמער פֿון דער מעלה וואָס בַּמִּשָּׁה דַּבֵּר הוּי) זי האט גערעכנט אַז משה האט נִיט גע- דאַרפֿטיי פֿורש זיין מן האשה. אִיז דען צוליב נִיט פֿאַרשטיין די גדלות פֿון משה'ן לַחֲכִלִּיתָה קומט אִיר אַזאַ עונוש? זאַגט רש"י, אַז דער חטא אִיז בא- שטאַנען (נִיט אֵין דִּיבָה רַעָה, נאַר) אֵין עַסְקִי דִּיבָה" די עַצֵם זאך וואָס זי האט זיך פֿאַרנומען, זי האט זיך עוֹסֵק געווען מִיט דִּיבָה", מִיט רִיידן באַרִיכוֹת וכו' וועגן משה'ן: בִּשְׁעַת מרים האט געזען ביי משה'ן אַ הִנְהָגָה וואָס זיי פֿאַרשטייט נִיט, האט זי נִיט געדאַרפֿט רִיידן וועגן דעם און נאך - בַּהֲתַעֲסָקוֹת (כאַטש זיי האָט נאר גע- זאַגט אַמֶת, און נאכמער - לֹא נִתְכוּנָה לְגִנּוּתוֹ "כִּנ"ל). אַ הֲתַעֲסָקוֹת אֵין רִיידן וועגן משה'ן בִּרְעַנְגֵט נִיט דִּיבָה לטובה, זיי קאַנען נאך דערפֿירן צו אַ דִּיבּוּר בַּהֲפֹכוֹ (און אום צו פֿאַרשטיין הִנְהָגַת משה האט זיי געדאַרפֿט פֿרעגן אִים אַלֵיין בַּתּוֹרַת שְׁאֵלָה, וּבַחֲשָׁאִי).

(20) ספורנו ס"פ תזריע. וְהַבְּגָד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֹגַע צִרְעָת. מִמָּה שאֵין סִפֵּק בּוֹ שְׁלֹא יִהְיֶה זֶה בִּטְבַע בְּשׁוּם פָּנִים, כִּי בַּבְּגָד לֹא יִקְרוּ אֱלֹהֵי הַמִּרְאוֹת הַמִּשְׁוֹנוֹת אִם לֹא מִצַּד מִלֹּאכָה תְּשִׁימָם בּוֹ בַּצְּבָעִים שׁוֹנִים בְּכוּנָה אוֹ שְׁלֹא בְּכוּנָה וְזֶה מִצַּד אִיזָה חֲטָא שִׁיקְרָה בְּסָמִים הַצּוֹבָעִים אוֹ בְּמִלֹּאכַת הָאוּמָן אוֹ בַּהֲתַפְעֻלוֹת הַבְּגָד הַצְּבוּעִי. וְכִבְרָה בָּאָה הַקְּבִלָה שְׁלֹא יִדּוּנוּ בִּנְגַעֵי בְּגָדִים זֹלָתִי הַלְּבָנִים בְּלִתֵּי צְבוּעִים כָּלָל. אַמֶּנּוּם הַעִיד הַכְּתוּב שְׁלִפְעָמִים יִהְיֶה זֶה כְּפֹלָא בְּבָגָדִים וּבְבִתִּים, וְזֶה לְהַעִיר אוֹזֵן הַבְּעָלִים עַל עֲבִירוֹת שְׁבִידִם, כְּמוֹ שֶׁסִּפְרוּ ז"ל שִׁיקְרָה בַּעֲנִין הַשְּׁבִיעִית כְּאִמְרָם (קִידוּשִׁין כ, א) בֹּא וּרְאֵה כְּמָה קִשָּׁה אֲבִיקָה שֶׁל שְׁבִיעִית

אדם נושא ונותן בפירות שביעית סוף מוכר את מטלטליו לא הרגיש סוף מוכר שדהו וכו'. וכל זה בחמלת ה' על עמו. וכן קבלו ז"ל שאין בגדי גוים מטמאים בנגעים. וזה כי אמנם המין האנושי הוא התכלית המכוון במציאות בפרט במציאות הנפסדים, כי הוא לבדו מוכן מכולם להיות דומה לבורא במושכלות ובמעשיות, כאשר העיד הוא יתברך באמרו בצלמנו כדמותנו ויצדק זה בכל אחד מאישי האדם בשכלו האישי הנקרא "צלם אלהים" ובכחו הבחירי הנקרא "דמות אלהים" כי האדם לבדו בנבראים הוא בעל בחירה וכאשר יתעורר להתבונן מציאות בוראו וגדלו וטובו אשר בו הוא רב חסד ואמת ובהם עושה צדקה ומשפט, ואחר שהתבונן והכיר זה ילך בדרכיו לעשות רצונו כרצונו הנה זה בלי ספק דומה לבוראו יותר מכל שאר הנבראים והוא התכלית המכוון מאת הבורא הממציא כאמרו וצדיק יסוד עולם. וכאשר לב התול הטה את האדם מזה בהיותו נשמע אל הכח המתאווה הגשמי בכל פעולותיו או בקצתם להתרשל מרצון בוראו או להתקומם עליו יהיה העונש עליו נצחי או בלתי נצחי כפי המשפט האלהי כאמרו כי לא אצדיק רשע וכאשר יקרה זה לאדם בשגגה שיוצא מאתו הנה יתיסר בממונו או בגופו כפי החכמה האלהית להעיר אזנו כאמרו ויגל אזנם למוסר אמנם הנרדמים אשר לא ידעו כלל ולא התעוררו כלל לדעת דבר מזה והם כל בני הנכר ורוב האומה הישראלית זולתי יחידי סגולה הם בלי ספק תחת הנהגת הטבע והגרמים השמימיים הנכבדים מאותם בני אדם כשאר מיני בעלי חיים אשר לא תפול השגחה אלהית באישיהם אבל במיניהם בלבד כי בהם תשלם כונת הממציא יתברך. וכאשר בחר באומה הישראלית כאמרו בך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם סגלה וזה מפני שתקות המכוון מאתו יתברך היא יותר ראויה ומצויה באישי זאת האומה ממה שתהיה באישי זולתה, כי אמנם מציאות הבורא ואחדותו נודע בקצתה ומקובל בכלה מהאבות כאמרו נודע ביהודה אלהים וגו' כתב להורות התורה והוא החלק העיוני והמצוה והוא החלק המעשי כאשר העיד באמרו והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם והזהיר שבנטותם מזה יעיר אזנם ביסורין כאמרו אם שמוע תשמע כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך ובחמלתו עליהם כשיהיה הרוב מהם לרצון לפניו אמר לעורר היחידים מהם, ראשונה בנגעי בגדים אשר עליהם באה הקבלה שאין בגדי גוים מטמאים בנגעים, וכשלא יספיק זה יעוררם בנגעי בתים אשר בהם גם כן לא יבא נגע צרעת בטבע כלל. ולזה ראוי שלא יהיו בגדי גוים מטמאים ולא בתיהם מטמאים

בנגעים כלל כמו שקבלו הם ז"ל. וכאשר לא עלו הדורות למדרגה ראויה לחמלה (למעלה) זו, אין זכרון לראשונים שנמצאו לעולם נגעי בתים עד שאמרו קצתם ז"ל שלא היו לעולם:

לקמן עמוד 72 הערה 36. ראה הערה 9.

(21) קרך חייפ בהקדמה. וכן בדברים בטלים שברבוי תפר ירא' אלקים כמדבר בהרחבת פיו ולשונו תהלך בארץ שזהו רק מצד מיעוט הרגש' עול מלכות שמים בלבו ואין יראת אלקים על פניו וגם מצד ריבוי דבור יפתח בחי' ההעלם שברע הגנוס מאד בנפשו שנק' עומן רע כידוע וזהו לעומת סט' דקדוש' שהוא מצד הדבור בד"ת כידוע וד"ל.

(23) עקידה שם. וכבר היה הרוכל הזה במדרגת הכהן המטהר אשר על ידו נרפא הנגע ונתכפר המצורע כמו שאמר הכתוב זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן ויצא הכהן חוץ למחיצתו הטהור' לדרוש ולבקר בפחיתות המורגלות בין מוציאי שם רע וראה והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע וכבר הוא ראוי לקבל תוכחת מוסר וצוה הכהן ולקחו למטהר שתי צפרים חיות טהורות כדא"ר יהודה ברבי סימון אלין צפוריא קולנין אמר הקב"ה יבא הקול ויכפר על הקול (ויקרא רבות פ' ט"ז) והנה נרמז לו בזה כי האל יתעלה נתן לו פטפוט הלשון והדבור לשני עניינים. האחד ללמוד בו תורה ומוסר. והשני לעניינים ההכרחיים מצרכיו. ושני השמושים האלו הם טהורים בלי ספק כמו שאמר החכם (ירושלמי שבת פ"א הל' ה') אלו היונא בסיני הוה תבענא תרתי פומי חדא למלעי באוריתא וחדא למילי דעלמא. והנה הוא טמא אותם ממה שנהג בהם עם הדרכים הנפסדים שזכרנו מהרכילות וספור לשון הרע ודברי הגאווה והזדון. אשר ישו בהם גדולים וקטנים ואינם מבחינים בין הארז אשר בלבנון והאזוב אשר יצא בקיר כי הכל נסקרין בלשונם בסקיר' אחת ולזה צוה לקחת עמהם עץ ארז ושני תולעת ואזוב. וצוה לשחוט את האחד על דרך ואת היותר החרמנו (ש"א ט"ו). ואמר שישחטנו' אל כלי חרש על מים חיים לרמוז אליו שכבר נהפך אל כלי חרש עם היותו בטבעו ממקור מים חיים ועל דרך שאמר (איכה ד') בני ציון היקרים וגו' איכה נחשבו לנבלי חרש. עוד צוה שיקחו את הצפור החיה ואת העץ והשני והאזוב ויטבלו אותו בדם הצפור השחוט' אשר במים החיים כמו שהיה מתפשט דבורו המותר' בהם מקודם לכן ויזו מדמה על המטהר ז'

פעמים כי ראוי שתרשם הריגתו בלבו וישאר הרושם מחוק' בכח המיוחד והמיוחד אל הצפור והוא הדבור. ואח"כ ישלח אותה על פני השדה והכוונ' שעם זה יהיה שלוח לשונו משוער ומוגבל שלא ישאר לו רק חצי החלק האחד מהשנים שזכר ראשונ' והוא עצמו מה שאמר החכם שהיה שואל שתי פיות אחר שהכיר חסרון הדבור המותרי כי ידע שבחצי' יש לו רב. ובמדרש. (ויקרא רבות שם) למה שוחט אחת ומניח אחת אמר כשם שאי אפשר לשחוט' לחזור כך אי אפשר לנגעים לחזור. והכוונ' כי בהישר' זאת לא ישוב עוד לכסלה. והנה עם זה יכבס המטהר את בגדיו והוא תקון המדות וחזרתם למדתם והגבלתם הראויה ואחר יבא אל המחנ' אבל עדין לא יבא לאהלו עד שיעברו שבעת ימים בהם יקבל תיקון שכלי על הדרך אשר כתבנו בשער המלואים וביום השמיני יגלה את כל שערו וכבס בגדיו שנית וטהר לבא אל אהלו. אמנם עדין אינו בא לפני ה' עד שימלא את ידו לבא פתח אהל מועד בשלשה קרבנות. אחד לאשם. ואחד לחטאת. ואחד לעולה. ומנחתם ולוג אחד שמן. והיה הכהן המטהר מזה מדם האשם על תנוך אזנו ועל בהונות ידו ורגלו לרמוז אליו כי אשום אשם ליי' וישם דמי מלחמ' עמו בשלש' איברים האלו הראשיים אשר אליהם יתיחסו כל הפעולות האנושיות כי האזון כלי מיוחד לדבור אשר חטא בו כי און מילין תבחן גם החרש שאינו שומע הוא האלם. והנה היד הוא כלי המעשה אשר אליו יתיחסו כל העניינים הנתלים בסור מרע ועשה טוב. והרגל שהוא כלי התנועה אשר בו יתלו העניינים אשר בסוף הפסוק בקש שלום ורדפהו כמו שזכר אותו הרוכל. והיו הימניים לומר כי כלם נעשו שמאליים ועל דרך שאמר החכם (קהלת י') ולב כסיל לשמאלו כמו שיבא בשער ס"ז פ"ד ב"ה. אמנם היה הכהן אח"כ מזה מהשמן אשר על כפו השמאלית שבעה פעמים לפני ה' ומיתר השמן מזה על אלו האיברים הימניים עצמן על דם האשם לומר שרפואת הדם הזה והסרת כתמיו היה בקבל עליו אור התורה האלהית ומצותיה שכוונתם להפוך כל הפעולות השמאליות אל הימין וכמו שאמר בראש הפסוק (שם) לב חכם לימינו כמוזכר שם. ואחר יצוק השמן הנותר על ראשו בשתיים אלה יושלם מה שאמר (שם ט') בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר כמו שכתבנו בשער נ"א. ואמר על זה בתורת למוד והישרה וכפר עליו הכהן לפי ה' לומר כי בהשלמת הלמודים הללו תהיה לו כפרה שלמה לפני ה' תמיד. אמנם לענין המעשה נאמר אח"כ בחטאת וכפר עליו הכהן מטומאתו. ובעול וכפר עליו

הכהן וטהר וכמה יורה על זה אמתת זה הדרך שאם לא כן לא ידענו טעם הכפריות האלו כאן כמו שאמר הרמב"ן ז"ל. והוא אמר אולי האשם יכפר על מעלו אשר מעל קודם הנגע. והחטאת על מה שחטא בימי הנגע אולי בצערו נתן תפלה לאלהים וזה טעם מטומאתו. והעולה והמנחה יהי' לו כפר נפש שזכה ליטהר ולשוב אל אהלו וכו'. והנה הוא ז"ל כבר הורה חולשתו. ולפי מה שכתבנו כבר נמצאו שם ג' כפרות. אחד ללמד את אשר בו יתכפר כל איש לפני יי'. ושתיים למעשה אחת לכפרת הטומאה ההיא ואחת לטהרתה והוא דרך נכון וישר באמת. זאת תהי' תורת המצורע והישרתו אשר לפי עוצם תועלותיה הקפידה התורה מאד על עשייתה ושלא יחדל לעשות אם דל ואם עשיר. והנה ודאי כל העניינים האלה הם קרובים מאד למאמר הרוכל ועצותיו הנכונות אשר כתבנו להביא חיים עד העולם. כמו כן ביום טהרתנו יחיש מהרה לבא זכרוננו לפני הכהן הגדול להקריב אותנו אליו ומשתי הצפורים אשר יצאו מבטן טהור ישחוט האחד אל כלי חרש על נקמת התור' הנקראת מים חיים (ירמי ב') ופעמי הצפור החיה ירחץ ויטבול בדם הצפור השחוטתה ואתר ישלחנה חפשי על פני השדה אשר ברכו יי' ושם תעשה קרבנות טהורים וכפר עליה הכהן וטהרה. ובמדרש (ויקרא רבות פ' ט"ו) נגעי צרעת זו אדום שבאת מכחו של זקן עו"ש והיה בעור בשרו לנגע צרעת לפי שבעולם הזה הכהן רואה את הנגעים אבל לעולם הבא אמר הקב"ה אני מטהר אתכם שנאמר (יחזקאל ל"ו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם וזו שיעור מה שרצינו ביאורו בזה השער:

24 רמב"ם שם פרק ט הלכה ב. אף על פי ש'הכל פ'שרין לראות נגעים הטמא' והטהרה תלויה ב'הן. פ'צד. פ'הן ש'אינו יודע לראות ה'הם רואהו נאמר לו אומר טמא וטהור אומר טמא. אומר טהור וטהור אומר טהור. ה'הם רואהו נאמר (דברים כא ה) "ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע". נאפלו ה'הם הפ'הן קטן או שוטה ה'הם אומר לו והוא מחליט או פוטר או סוגר. ב'הם דברים אומרים פ'שהם הפ'הן סומך על דברי ה'הם. אכל אם ה'הם הפ'הן רואה וסומך על עצמו אסור לו לראות נגע מפ' נגעים עד ש'יורנו רבו ויהיה פ'קי פ'כל הנגעים וב'שמותיהן בנגעי אדם פ'לם ובנגעי ב'גדים ובנגעי ב'תים:

שם הלכה ג. פ'הן ש'טמא את הטהור או טהר את הטמא לא עשה כלום ש'נאמר (ויקרא יג מד) "טמא הוא" (ויקרא יג מד) "ו'טמא' הפ'הן" (ויקרא יג לז) "טהור הוא" (ויקרא יג לז)

"וַיִּטְהָרוּ הַכֹּהֵן". וּמִצְרָע שְׁנֵרְפָא בֵּין מִתּוּךְ הַסֵּגֶר בֵּין מִתּוּךְ
הַחֲלֵט אֶפְלוּ אַחֵר כַּמָּה שָׁנִים הָרִי זֶה בְּטִמְאַתּוֹ עַד שֶׁיֵּאמַר
לֹא כֹהֵן טָהוֹר אַתָּה: